

uw kenmerk
uw brief van
ons kenmerk 20.045723
inlichtingen bij
doorkiesnummer R. Bon
14 070

Rijswijk

AANGETEKEND MET BEWIJS VAN ONTVANGST

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
Centrum Publiekparticipatie
Postbus 30316
2500 GH Den Haag

Stadhuis, Bogaardplein 15
Postbus 5305, 2280 HH Rijswijk
Telefoon 14 070
Fax (070) 326 10 10
stadhuis@rijswijk.nl
www.rijswijk.nl
iban BNG: NL15BNGH0285007424

betreft reactie op ontwerp tracébesluit/MER A4
Haaglanden - N14

datum
bijlage(n) 1

Geachte heer, mevrouw,

Met deze brief ontvangt u onze reactie op het Ontwerp tracébesluit/MER (OTB) A4 Haaglanden – N14, zoals gepubliceerd op 8 mei 2020. Onze reactie op het OTB ontvangt u in de vorm een Bestuurlijke Brief.

Op 5 juni jl is nog bestuurlijk overleg geweest met De heer de Jong van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat over de gezamenlijke inspanning voor het realiseren van twee meekoppelkansen zijnde het viaduct Wilhelminapark en het viaduct Van Rijnweg. Met de bereikte resultaten uit het overleg zijn wij zeer tevreden en zien een duurzame samenwerking met het ministerie tegemoet.

Wij zijn ons er van bewust dat de recentelijk bereikte resultaten met betrekking tot de meekoppelkansen viaducten, Wilhelminapark en Van Rijnweg, geen onderdeel uit maken van het ontwerp tracébesluit. Deze onderwerpen zijn behandeld in het forum van 16 juni en staan op de agenda van de raadsvergadering van 14 juli 2020. Na de besluitvorming in de raad kunnen deze worden opgenomen in het tracébesluit. Wij vragen u om deze reden om onze reactie te beschouwen als een reactie op het OTB zonder de meekoppelkansen.

Op voorhand spreken wij onze waardering uit voor het betrekken van de regionale en lokale overheden in het proces om te komen tot een OTB. In de afgelopen periode zijn er diverse bijeenkomsten op bestuurlijk- en ambtelijk niveau geweest waarin we bij de planvorming zijn betrokken.

In de bijlage, dat onderdeel uitmaakt van deze reactie, gaan wij in detail in op het OTB en MER. Hieronder gaan wij in op een aantal zaken die wij willen benadrukken.

Verkeer

Rijswijk is op een aantal plaatsen aangesloten op de A4, waaronder de Prinses Beatrixlaan en de Diepenhorstlaan. In het algemeen vinden we dat het onderliggend wegennet slechts beperkt in de studie betrokken is. Wij maken ons zorgen over de toename van verkeer op de (nu al overbelaste) inpridders. Wij achten het noodzakelijk dat het onderzoek over de impact op het onderliggende verkeersnetwerk wordt aangevuld en maatregelen ter voorkoming van het vastlopen van het netwerk in het Tracébesluit worden opgenomen. We willen hierover graag met u overleggen.

Bij het publiceren van het OTB vindt nog een onderzoek plaats naar de gevolgen van de door u ontworpen aansluiting van de A4 op de Prinses Beatrixlaan. Dit onderzoek was nog niet gereed bij de publicatie en de start van de zienswijzeperiode van het OTB. Het is ook nog niet volledig afgerond tijdens de zienswijzeperiode. Over dit punt zijn wij in goed overleg met uw medewerkers. Wij gaan ervanuit dat als de uitkomsten van het onderzoek tot gevolg heeft de kruising anders in te richten, dit in overleg en in volledige overeenstemming met de gemeente Rijswijk gebeurt. Wanneer op ambtelijk niveau verschil van inzicht blijft willen wij hierover met u overleggen.

In uw rekenmodellen en ontwerpen in het kader van het OTB gaat u uit van de realisatie van de zogeheten Bovengrondse Verstedelijkingsvariant Beatrixlaan. Hierbij wijzen wij u erop dat realisatie nog geen vaststaand gegeven is. Over deze ontwikkelingen ontvangt u van ons een afzonderlijk schrijven.

Ecologie

In uw rapporten Inpassingsvisie, Vormgevings- en Inpassingsplan en Ruimtelijke Kwaliteit wekt u hoge verwachtingen ten aanzien ecologische inpassing, leefbaarheid en kwaliteit. We constateren helaas dat de vertaling van de door u geformuleerde hoge ambitie in de daadwerkelijke maatregelen niet veel terug te vinden is. De A4 is in het verleden aangelegd waarbij veel kapot is gemaakt op het gebied van ecologie en leefbaarheid. Bij de capaciteitsuitbreiding wordt dit nu nog eens versterkt. Nu bestaat de kans om dit met weinig middelen weer te herstellen. We spreken u daarom ook aan op uw verantwoordelijkheid voor het realiseren van groene verbindingen haaks, maar ook langs de A4. Dit zodat, de ecologische samenhang van voor de aanleg van de A4 weer hersteld wordt waarmee u kan voldoen aan de Wet Natuurbescherming.

Het herstel van de ecologische lijnen kan met weinig inspanning gerealiseerd worden. Het gaat hierbij zowel om het geschikt maken van duikers en tunnels als verbinding voor diersoorten en een natuurvriendelijk beheer van de overgebleven dan wel nieuwe groengebieden, zoals de bospercelen en bloemrijk grasland voor bestuivers en andere insecten. In het bijzonder gaat het om het realiseren van ecologische verbindingen onder de A4 van de Diepenhorstlaan en de Delftweg.

Cultuurlandschap

Een belangrijk gebied voor de gemeente Rijswijk is het gebied ten zuidoosten van de A4, dat ook wel Pasgeld heet. Dit gebied is zeer belangrijk als cultuurlandschap. Het is het laatste gebied in de gemeente Rijswijk waar het cultuurhistorisch slagenlandschap nog zichtbaar is. Het gebied maakt onderdeel uit van een participatieproces waarbij we met diverse partijen werken aan het ontwikkelen van een Hoofdplanstructuur. We verkennen met elkaar de kansen en mogelijkheden en zouden dit ook willen doen met Rijkswaterstaat. De gemeente zou samen met RWS willen bekijken hoe invulling kan worden gegeven aan de wateropgave die er voor beide partijen ligt en treedt hierover graag in contact met RWS

Energietransitie

Wij merken op dat er in de stukken geen enkele aandacht is voor het opwekken van duurzame energie. Daar snelwegzones juist kansrijk zijn. In de concept Regionale Energiestrategie Rotterdam-Den Haag (RES) is onder ander dit deel van de A4 dan ook als "zoekgebied" aangemerkt voor opwekking van duurzame energie. Daarbij is gesteld dat bij de uitwerking van het zoekgebied Rijkswaterstaat zal worden betrokken. Wij vragen u om bij de verdere uitwerking van de verbreding van de A4 rekening te houden met de kansen voor duurzame opwek van energie. Dit in overleg met de RES-organisatie en de betreffende gemeenten.

Verdere afspraken wat betreft de uitvoering van het project tussen Rijk en gemeente Rijswijk leggen we vast in een nog op te stellen (uitvoerings)overeenkomst. Dit betreft bijvoorbeeld afspraken over beheer- en onderhoudsgrenzen, en samenwerking ten aanzien van de instellingen van verkeersregelininstallaties.

Wij zien uit naar de beantwoording van onze reactie. Verder vertrouwen wij op een constructieve samenwerking tussen Rijk en gemeente in de periode tot het Tracébesluit en tijdens de uitvoeringsfase daarna.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders,
de secretaris,

P. Schuit

Bijlage:

Revisie document A4 OTB Mer gemeente Rijswijk

de burgemeester,

drs. M.J. Bezuijen

OTB - Mer Opmerkingen Gemeente Rijswijk			
Versie 1 - 11 juni 2020			
Rapport	biz.	paragraaf	Opmerking
algemeen			waar is de gezamenlijke welstand nota; welke rol krijgt de welstand
a.I Besluit			
	algemeen		opmerkingen n.a.v. deelrapport natuur in besluit opnemen
	30		In het besluit is opgenomen dat Geluidwerende voorzieningen worden gerealiseerd in de vorm van lage groene wallen met daar bovenop geluidschermen in begroeide schanskorven (gevuld met steen) in deelgebied Haaglanden. Is er nog ruimte voor omwonenden om een keuze te maken ten aanzien van het type scherm.
	32		ten behoeve van de effecten op luchtkwaliteit, vindt monitoring plaats overeenkomstig het bestaande monitoringsprogramma, zoals het NSL. De NSL monitoring vervalt bij het inwerking treden van de Omgevingswet. In het besluit ook aandacht hiervoor.
	30		Bij de kruising met water worden transparante schermen aangebracht voor de herkenbaarheid van de omgeving. U geeft aan dat dit is voor het kunstwerk over de Zweth (kunstwerk Den Dolder, ter hoogte van km 52,4 aan weerszijden van de A4) en bij de duikerbruggen ten zuiden van de Woudse laan (km 54,15 oostzijde van de A4). Ook in Rijswijk bij Rijswijk, bij Sion komt er een geluidscherm van 5 meter. Kunt u aangeven of ook voor deze locatie transparante geluidschermen in dit besluit van toepassing is.
	32		De bestaande monitoringsmaatregelen genoemd in het eerste lid worden uitgevoerd het eerste kalenderjaar na ingebruikname van het gehele tracé met bijbehorende voorzieningen en worden uiterlijk binnen 1 jaar afgerond. Kunnen de resultaten van de monitoring gedeeld worden met de gemeente.
	30		Kunt u in het besluit ook opnemen dat monitoring zal plaatsvinden van de geluidproductie van de stalen spoorbrug na realisatie door middel van representatieve metingen.
a.II OTB Kaarten			
	blad 5		Het viaduct Het Lam dient op de zelfde plaats weer terug te komen als het bestaande viaduct, zodat het fietspad in lijn blijft met de aansluitende fietspaden
	blad 5		Het viaduct Van Rijnweg dient op de zelfde plaats weer terug te komen als het bestaande viaduct, zodat het fietspad in lijn blijft met de aansluitende fietspaden
	blad 5		voetpad over het Fortuin dient functioneel terug te komen met aansluiting op het Jaagpad en Timbergerstraat, daarnaast moet deze kunnen dienen als ecologische passage
	blad 5		De gemeente Rijswijk maakt zich ernstig zorgen om de inpassing van het Houtzaagmolenpad. Dit pad is een belangrijke ecologische en recreatieve verbinding. De gemeente Rijswijk wil een voorstel van het ministerie hoe hier mee om wordt gegaan.
	blad 6		De gemeente Rijswijk maakt zich ernstig zorgen om de inpassing van het fietspad tussen de Van Rijnweg en Molenwetering aan de westkant van de A4. De gemeente wil een voorstel van het Ministerie hoe hier mee om wordt gegaan
	blad 6		in de achtergrond kaart is de verbinding tussen de Molenwetering en Noordhoornseweg niet opgenomen.
	blad 7		De gemeente Rijswijk maakt ernstig bezwaar tegen de waterberging ter hoogte van de Heuveling aan de zuidkant van het Elsenburgerbos, Deze locatie behoort tot de uitbreidingslocatie van Paspeld en is het laatste stukschone landschap Slagenlandschap in Rijswijk. U dient een andere mogelijkheid te zoeken voor de opvang van water.
	blad 5		De gemeente Rijswijk maakt zich ernstig zorgen om de inpassing het fietspad Kleipad tussen het AZC en de A4 tijdens en na de werkzaamheden. De gemeente wil een voorstel van het ministerie hoe hier mee om wordt gegaan.
	blad 5		De gemeente Rijswijk maakt ernstig bezwaar tegen het gebruik van het AZC-terrein als werklocatie voor het spoorviaduct
	blad 5		Motivatie bezwaar tegen gebruik AZC-terrein als werklocatie: Het gebruik als AZC-locatie stopt weliswaar voordat de bouw begint en wordt als zodanig niet aangetast, RWS houdt er in het geheel geen rekening mee dat Gemeente Rijswijk inkomsten uit grondverkoop en werkgelegenheid van deze locatie met bestemming bedrijven en maatschappelijke doeleinden wordt ontzegd gedurende tenminste 5 jaar, zijnde de termijn tussen het einde van de huurperiode aan COA (30-11-2021) en het einde van de bouwperiode van de A4 31-12-2026)
	blad 5		De gemeente Rijswijk maakt ernstig bezwaar tegen het weghalen van de groenstrook tussen het AZC en de A4; deze groenstrook is een belangrijke schakel in de mitigatie van doelloosheid
			Detailkaart aansluiting Plaspoelpolder: is aangetoond dat op de afrit Plaspoelpolder (vanuit richting A'dam) 2 rijstroken rechtdoor (richting Polakweg) nodig zijn om terugslag op de A4 te voorkomen? Kan ontstaan worden met 1 rechtdoorstrook waardoor op de Polakweg ruimte ontstaat om gebied uit (dus richting A4) een extra opstelstrook voor de verkeerslichten te maken?
			Detailkaart aansluiting Pr. Beatrixlaan is bij de inpassing van de 2 extra opstelstroken voor de verkeerslichten op de Pr. Beatrixlaan rekening gehouden met de CROW normering tav de minimale afstand tot kolommen onder het fietsviaduct en met aanrijdbeveiliging?
			Exceptioneel transport / doorrijhoogtes viaducten: Concrete vragen: Wat verandert er in het ontwerp ten aanzien van doorrijhoogtes van de viaducten? Deze zijn nu een belemmering voor exceptioneel transport. Wat is de doorrijhoogte bij het nieuwe spoorviaduct?
			Detailkaart aansluiting Pr. Beatrixlaan: de huidige wachttijden voor fietsers bij de oversteek over de op- en afrit A4 zijn nu al erg lang. Wat is de invloed van het plan op de wachttijden van fietsers en waarom wordt er bij deze aansluiting geen ongelijkvloerse kruising voor fietsers aangelegd?
c. III Toelichting			
			Toevoegen een tekening en een beschrijving over wie beheer en onderhoud gaat doen. Wie gaat wat onderhouden en welke grenzen houden we aan. Ook in het proces staat hier niets over.
	133		Naast maatregelen toepassen verlichting ten behoeve van sociale veiligheid zijn er ook maatregelen vereist voor het verbeteren van de algehele uitstraling van de onderdoorgangen. Wat gaat u hier aan doen
e. 1 Kamerbrief scope			
f. 2 Scope-uitbreiding A4 Den Hoorn-Ketheltunnel			geen opmerkingen
g. 3 Project-MER			
Project MER	6,7,76		Waarom wordt bij het thema Verkeer het onderliggend wegennet niet benoemd en in het deelrapport Verkeer wel? Hier treden namelijk negatieve effecten op.
Project MER	53		Aansluiting (10) Plaspoelpolder ontbreekt volgens ons in beschrijving van aanpassingen. Richting A13/Amsterdam wordt toert van 2 rijstroken aangepast naar 1.
Project MER	61-67		Doorstroming op A4 ter hoogte van Plaspoelpolder blijft slecht: lage snelheid/hoge IC, terwijl dit wel een aanleiding was voor de studie. v De gemeente Rijswijk vraagt zich af welke mogelijke varianten onderzocht zijn en of en op welke wijze dit afgewogen is.
h. 4 Verkeer			
			in zijn algemeenheid pleitte wij voor een 100km regiem op de gehele A4 geurende 24 uur. Dit ivm geluid, fijnstof, veiligheid. Het wegbeeld is bij uitstek geschikt voor een wegbeeld dat een 100km regiem, 24 uur. Wilt u dit per direct invoeren.
	24		fig. 3.7: klopt het kaartje wel tav Rotterdamsebaan? Klopt de modelberekening dan wel op dit punt? (relatie met effect Rotterdamsebaan - Laan van Hoornewijk).
	35		Zijn berekeningen met MRDH model 2.0 actueel genoeg? Waarom is niet een nieuwer model (2.4) gebruikt?
	69		Verkeersdruk op de 'Inprikkers' Beatrixlaan, Burg. Elsenlaan, Laan van Hoornewijk neemt toe. Er is alleen met percentages aangegeven wat te verwachten effecten op het onderliggend wegennet zijn maar er is nog onvoldoende aangetoond of dit tot knelpunten op het own leidt
	69		op de aansluitingen van de A4 met de Pr. Beatrixlaan en de Diepenhorstlaan komen ivri's. Zijn de effecten hiervan meegenomen in de berekeningen?
	67-69		Rotterdamsebaan ontbreekt in tabellen
	63-78		Referentie- en plansituatie in welk jaartal, 2030? Ontbreekt in tabellen
	69		Zeer beperkte afname op de Laan van Hoornewijk, Haagweg, ondanks Rotterdamsebaan, klopt dit wel? (zie ook regel 42 / fig. 3.7)
	79-80		Waarom is voor de relaties met leisure/toeristische centra gekozen en niet voor bijv. de relatie met Den Haag Centrum, de economische kerngebieden en grote kantorenconcentraties? Woon-werkverkeer is toch het meest kritisch?
	algemeen		De onderzochte varianten bij de aansluitingen Plaspoelpolder en Beatrixlaan (bv ongelijkvloerse kruising op-/afrit met fiets) komen nergens terug
			Zorg over de toename van verkeer op aansluitingen met het hoofdwegennet en of deze aansluitingen het verkeer wel voldoende kunnen afwikkelen.
	algemeen		ten tijde publiceren van het OTB wordt nog door RWS een onderzoek uitgevoerd naar de gevolgen van de aanpassing aan de A4 en de aansluiting voor de Beatrixlaan. De gemeente Rijswijk kan nog geen mening hierover vormen en doet een voorbehoud op de vormgeving van de aansluiting
	68		Uit tussentijdse resultaten naar studie aansluiting Beatrixlaan (2 of 3 rijstroken stad uit) volgt dat er een knelpunt ontstaat op de (aansluitingen) Pr. Beatrixlaan, Hoe verhoudt zich dat tot de resultaten uit de simulaties die in het kader van de A4 zijn gedaan, waardoor wordt dit verschil veroorzaakt en welke oplossingsrichtingen ziet RWS?
	algemeen		Verschuiven ligging conform bovengronds verstedelijkingsontwerp is nog onzeker. Zijn van beide opties (wel/niet doorgaan bovengronds verstedelijkingsontwerp) de effecten bekend?

i. 5 Verkeersveiligheidseffectbeoordeling					
					Een van de doelstelling is om verkeer van het relatief onveilige OWN naar het hoofdwegennet te leiden. Op de inprikers wordt het echter juist drukker. Op de Pr. Beatrixlaan wordt daartoe het aantal opstelstroken voor de verkeerslichten uitgebreid van 3 naar 5 opstelstroken. Welke maatregelen neemt u om te voorkomen dat hier een toename van ongevallen gaat plaatsvinden?
	32				meekoppelkansen: kijk naar fietsveiligheid op het viaduct Lange Kleiweg
					In de Wet natuurbescherming is een aantal artikelen opgenomen te bescherming van de "wilde natuur". Dit is in veel artikelen geregeld via verbodsbepalingen. De Wet bevat echter ook een aantal verplichtingen, te zien als actieve soortenbescherming, nl. artikel 1.10-1.12. In dit rapport mis ik toetsing aan artikel 1.10 (doel van de wet), 1.11 (zorgplicht) en vooral 1.12 (duurzame staat van instandhouding). Door het aanleggen van meer rijstroken gaat hoe dan ook leefgebied verloren en wordt de barrièrewerking van de weg van o.m. vleermuizen en insecten vergroot. Dit heeft een negatieve invloed op de instandhoudingsdoelen zoals bedoeld in artikel 1.12. Duidelijk aangegeven moet worden welke maatregelen worden genomen om de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende plant- en diersoorten te waarborgen bv door het verbeteren van de kwaliteit (en dus het beheer) van bermen en verticale leefgebieden bv bij de aanleg van geluidswallen en het aanleggen van overkluzingen en/of grondtunnels
	20 e.v.				
	59-61 en 131				In de paragraaf over vleermuizen wordt verwezen naar bijlage 2 die een overzicht van de onderzoeklocaties geeft. Ter plaatse van locatie 1 (bij het nummer 6 op de kaart) loopt een watergang onder de A4. Deze lijkt niet onderzocht te zijn als vliegroute (of onderzocht maar niets gevonden? Dat is niet geheel duidelijk in de legenda), in dat geval dient deze nader onderzocht te worden. Duidelijker aangeven wat onderzocht is en daarna op welke locaties wat of niets gevonden is.
	61				met het oog op artikel 1.10 Wnb: inzichtelijke maken welke mogelijkheden er zijn om de onderdoorgangen waar de watergangen onder de A4 doorgaan, tenminste deelgebied 5 en 6 en die ter hoogte van locatie 1 geschikt te maken voor vleermuizen en landzoogdieren. Hier zijn kansen gemist bij de aanleg van de A4 en deze dienen hersteld te worden. Een wenselijk maatregel is om parallel aan de A4 over de watergangen heen een loopstrook voor de fauna te maken (Zweth, Rijn-Schiekanaal)
					In deze paragraaf wordt opgemerkt dat de kans op voorkomen van Bruin blauwtje en Oranje zandoogje direct langs de A4 niet groot wordt geacht gezien de hinder door de zuigkracht van het verkeer en dat de bermen daardoor geen essentieel leefgebied kunnen vormen. Deze opvatting wordt weerlegd in talloze onderzoeken naar het belang van wegbermen voor insecten (al in de jaren 90 door Bink 1996, betekenis van wegbermen voor dagvlinders; RWS/DWW, 1992, insectenvriendelijk beheer in wegbermen en vele latere wetenschappelijke studies). De conclusie die getrokken kan worden: wegbermen vormen een essentieel leefgebied voor insecten mits deze voldoende breed zijn en adequaat beheerd worden. In paragraaf 4.6.5 wordt bovendien niet aangegeven tot welke afstand van de rijbaan dit effect zich zou uit strekken en bronvermeldingen ontbreken. Zeker gezien de bestaande breedten van de wegbermen gerekend vanaf de rijbaan moet de invloed van zuiging door wegverkeer op duurzame instandhouding van insectenpopulaties verwaarloosbaar klein worden geacht. Deze paragraaf dient daarom zodanig te worden aangepast dat het belang van wegbermen voor de entomofauna wordt genoemd en dat met het oog op artikel 1.10-1.12 van de Wnb deze gebieden behouden te blijven als leefgebied voor entomofauna in het algemeen en bestuivers en vlinders in het bijzonder. Verlies aan leefgebied dient vermeden te worden en kwantitatief en kwalitatief gecompenseerd te worden door inrichting en beheer gericht op duurzame instandhouding van populaties van insecten. In het kader van artikel 1.10-1.12 is het eveneens van belang te wijzen op het belang van faunapassages voor insecten over sneelwegen De A4 is vanwege breedte en intensiteit van wegverkeer voor veel insecten een onneembare barrière.
	88				"gezien de status van de soorten zijn er geen wettelijke vervolgstappen aan de orde als gevolg van deze effecten" Gelet op artikel 1.10 - 1.12 Wnb is dit niet juist. Rode lijst soorten staan op de Rode lijst omdat zij in hun voortbestaan bedreigd worden (zie 5.6.1 punt 2) waarmee dus ook hun gunstige staat van instandhouding in het geding komt als groeiplaatsen of verblijfplaatsen vernield worden. Ook dient rekening te worden gehouden met cumulatieve effecten: als overal in een gebied kleine stukjes leefgebied verdwijnen, die elk voor zich geen effect lijken te hebben kan er toch een negatief effect optreden op de duurzame instandhouding van soorten. Er verdwijnt immers leefgebied. Er dienen maatregelen genomen te worden om het verlies aan groeiplaatsen, verblijfplaatsen en leefgebieden te behouden
	89				
	90-91				zie opmerkingen hierboven, toetsing aan Wnb 1.10-1.12 ontbreekt en dient te worden aangevuld.
	92 ev				maatregelen tbv actieve soortenbescherming (Wnb 1.12) ontbreken en moeten worden aangevuld. Van belang is verder dat te beschermen gebieden als zodanig worden aangegeven in het veld om te voorkomen dat deze (onbedoeld) als opslagplaats of werkterrein worden gebruikt.
	102 ev				zie opmerkingen hierboven, toetsing aan Wnb 1.10-1.12 ontbreekt en dient te worden aangevuld.
	123 ev				toevoegen Wnb artikel 1.10 en 1.12
p. 12 Passende beoordeling stikstofdepositie					
q. 13 Inpassingsvisie					
					Bij brugopeningen van 'De Oversteek' (fietsroute langs Delftweg) vormt het voetpad langs de A4 een alternatief. Welke compenserende maatregelen worden er genomen om het comfort en snelheid voor fietsers niet te laten verminderen?
	61				De (gewenste) fietsroutes tussen RijswijkBuiten en station Rijswijk door het Wilhelminapark) en langs de oostzijde van de Prinses Beatrixlaan (over de A4) ontbreken in het kaartje.
	33				
	52				De Lange Kleiweg wordt hier als voorbeeld genoemd voor de slechte uitstraling van de viaducten. Vervolgens wordt er in de plannen niets mee gedaan. Dit viaduct dient te worden aangepast zodat de vormgeving en hekwerken overeenkomen met de overige viaducten en de uitstraling verbeterd wordt.
	53				Nummer 7 is ook voor voetgangers (kaartje)
	56				Naast maatregelen voor ecologie en sociale veiligheid zijn er ook aanpassingen vereist ten behoeve van de algehele uitstraling. Dit moet aantrekkelijker worden.
	58				Een muurschildering of andere vorm van kunst kan ook bijdragen aan het voorkomen van graffiti
	80				Ue betonnen wand langs de A4 aan de noordzijde ter hoogte van het viaduct Lange Kleiweg dient ook te worden aangekleed met schanskorven
	82				Topeis K. Dit komt nergens terug in de plannen. Er is geen duidelijk beeld van de nieuwe viaducten en hekwerken in de plannen opgenomen.
r. 14 Vormgeving en inpassingsplan					
	15				Er is een voorlopig ontwerp voor het Wilhelminapark (mei 2020), een recentere plankaart van RijswijkBuiten en een Beleidskaart fiets (2019) beschikbaar. Deze kunnen worden aangeleverd en dienen gebruikt te worden voor verder planvorming.
	262-263				De bestaande losse bomen in de oksels van afslag Rijswijk dienen behouden te blijven. Deze zijn echter lichtgroen aangegeven in het kaartje. Aanpassen.
	73				Het vele beton van de viaducten met daarop graffiti en de betonnen damwand aan de noordzijde van de A4 ter hoogte van het viaduct Lange Kleiweg (tegenover de genoemde donkere damwand van het Eisenburgerbos) zijn ook disqualiteiten. Toevoegen.
	96-98				Alle viaducten dienen eenzelfde uitstraling te krijgen. Bij niet te vernieuwen viaducten dus wel de randen aanpassen en hekwerken vernieuwen conform toepisen inpassingsvisie. Daarnaast dienen de te behouden viaducten opgeknapt te worden (reinigen beton en verwijderen graffiti).
	242-243				Waarom worden de bomen ter hoogte van de oprit bij McDonalds gekapt? In het ontwerp is er geen doorlopende boomstructuur meer. Dit moet worden aangepast, waarbij bij voorkeur bestaande bomen zoveel mogelijk behouden en ingepast worden.
	242-243				Waarom worden de bomen aan weerszijden van viaduct Fortuin gekapt? Bewstaande bomen inpassen!
	262-263				Meekoppelkansen: Viaducten Lam en Hoop samenvoegen en verbreden zodat hier een aantrekkelijke overgang en een ecologische verbinding ontstaat.
	262-263				Meekoppelkansen: Viaduct van Rijnweg verbreden zodat er een ecologische verbinding gerealiseerd kan worden.
	262-263				Betonnen damwand aan noordzijde langs de A4 ter hoogte van viaduct Lange Kleiweg dient te worden voorzien van schanskorven bekleding.
	275				Viaduct Lange Kleiweg, er wordt gesproken over het behouden van het viaduct en het enkel aanpassen van het landhoofd. Ik mis de aanpassingen benodigd om het viaduct qua uitstraling aan te laten sluiten met de overige viaducten en het verwijderen van de dubbele hekwerken en snelweginrichting bovenop het viaduct.
	254				Viaduct over de Vliet. Naast maatregelen ten behoeve van sociale veiligheid en ecologie is ook de verbetering van de uitstraling door middel van bijvoorbeeld een schildering of andere vorm van kunst een vereiste. Dit viaduct is aan de onderzijde in de bestaande situatie al zeer onaantrekkelijk. Dit wordt met de verbreding verergerd. Er is veel graffiti op de wanden en staanders. Zowel aan de Delftwegzijde, Jaagpadzijde als waterszijde maatregelen nodig.
	254				Diepenhorstlaan. Naast maatregelen ten behoeve van sociale veiligheid en ecologie is ook de verbetering van de uitstraling door middel van bijvoorbeeld een schildering of andere vorm van kunst een vereiste. Dit viaduct is aan de onderzijde in de bestaande situatie al zeer onaantrekkelijk, dit wordt met de verbreding verergerd.
	30				Meekoppelkansen viaduct Diepenhorstlaan: onderzoek de mogelijkheden voor betere fietsverbindingen tussen de Rijswijkse Landgoederenzone en het Eisenburgerbos van Rijnweg is niet hetzelfde als Hoekpolderweg
	283-284				Meekoppelkansen om aan de oostzijde van de A4 onder de spoorlijn en onder viaduct Lange Kleiweg een voet- en fietspad langs Event Plaza te realiseren als verbinding tussen de recreatiegebieden Eisenburgerbos en Wilhelminapark. Door de overspanning van de spoorbrug 5 meter te vergroten en een grondkering te maken is realisatie mogelijk. Er is een schets van het beoogde pad beschikbaar op aanvraag.
	Algemeen				De toepisen zoals opgesteld in de inpassingsvisie zien we onvoldoende terug. We willen betrokken worden bij de verdere invulling met betrekking tot de uitstraling van alle viaducten en hekwerken.
s. 15 Deelrapport Ruimtelijke kwaliteit, Landschap, Cultuurhistorie					
					alle niet te vervangen viaducten dienen een zelfde randafwerking te krijgen als de te vervangen of aan te passen viaducten zodat een zelfde wegbeeld en uitstraling ontstaat volgens uw eigen toepisen
	27				Er is een recentere versie van de plankaart RijswijkBuiten, tevens is er een voorlopig ontwerp voor het Wilhelminapark en een Beleidskaart fiets uit 2019 van de gemeente Rijswijk. Deze opnemen.
	43				Het Wilhelminapark wordt doorsneden door de A4. Het park ligt zowel aan de noord- als de zuidzijde.
	54				De Delftweg is in 2018 heringericht. De vrijliggende autobaan en fietspaden zijn samengevoegd en ingericht als fietsstraat waarbij de auto te gast is. Dit is niet als het Jaagpad aan de andere zijde van de Vliet een hoogwaardige regionale fietsroute tussen Den Haag, Rijswijk en Delft.
	54				Het betreft hier de spoorlijn tussen Den Haag en Rotterdam, niet Utrecht!
	54				Toevoegen "lijnen" van het Lam en Hoop, die de 2 afzonderlijke delen van het Wilhelminapark verbinden en daarnaast van belang zijn voor de verbinding van Rijswijk als geheel met RijswijkBuiten.
	54				De Prinses Beatrixlaan verbindt RijswijkBuiten met de bestaande stad
	56				Het European Patent Office is een glazen wand, geen betonnen bedrijfsspan (dit was de oude situatie)
	57				Eventplaza ligt aan de andere zijde van de spoorlijn, staat niet op de goede plek in het kaartje

	59		De aanpassingen aan de A4 hebben wel degelijk invloed op de waarden van de Vliet (voormalige trekvaart). De onderdoorgang wordt nog onaantrekkelijker door de verbreding en er worden geluidsschermen geplaatst.
	73		Het betreft hier zowel de Delftweg als het Jaagpad! Beiden zijn belangrijke fietsroutes en in de bestaande situatie door de viaducten al sociaal onveilig en onaantrekkelijk. Dit wordt verder verergerd.
	73		Toevoegen "lijnen" van het Lam en Hoop, die de 2 afzonderlijke delen van het Wilhelminapark verbinden en daarnaast van belang zijn voor de verbinding van Rijswijk als geheel met RijswijkBuiten
	73		Het betreft hier de spoorlijn tussen Den Haag en Rotterdam, niet Utrecht!
	74		Wat is de reden dat het ministerie Event Plaza wilt amoveren?
	89		Het Lam en de Hoekpolderweg zijn ook voor langzaam verkeer (kaartje)
	100		Kan een deel van de bestaande bomen op de taluds niet behouden blijven tussen knooppunt 'penburg en afrit Paspolderpolder? Wat voor nieuw bos wordt er aangeplant?
	101		Kunstwerken Diepenhorstlaan en viaduct Delftse Vliet, het gaat hier naast ecologie en sociale veiligheid ook om een aantrekkelijke uitstraling! De Diepenhorstlaan is een van de toegangspoorten van Rijswijk.
	102		Fietsviaduct Prinses Beatrixlaan moet qua vormgeving aansluiten bij de overige viaducten. Randen en hekwerken dienen dus aangepast te worden.
t. 16 Bureauonderzoek archeologie			
Rapport Bureauonderzoek MER/OTB	2	Samenvatting	Er wordt verwezen naar 'het monument Hoekpolder'. Er ontbreekt een specifieke plaatsbepaling/beschrijving in de Samenvatting. Er zijn ter hoogte van de overgang Van Rijnweg drie vindplaatsen/AMK-terreinen erkend, nl. de nrs 16190, 16193 en 16452 (Hoekpolder locaties 1 en 4). Expliciete verwijzing in ook Samenvatting is wenselijk.
Rapport Bureauonderzoek MER/OTB	2	Samenvatting	De aanwezigheid van een nederzettingsterrein uit de Late Middeleeuwen ter hoogte van de kruising A4-Prinses Beatrixlaan ontbreekt in de samenvatting. Ook hier zal eenzelfde advies dienen te gelden, namelijk noodzaak tot archeologisch vervolgonderzoek (opgraving).
Rapport Bureauonderzoek MER/OTB	61	Conclusies & advies.	Kruising Prinses Beatrixlaan wordt wel genoemd, maar men spreekt van een algemene 'hoge archeologische verwachting'. Daarbij dient expliciet de aanwezigheid van een bekende laatmiddeleeuwse nederzetting ter plaatse van de kruising A4/Pr. Beatrixlaan te worden vermeld. Naast algemeen inventariserend onderzoek (wv hoge archeologische verwachting) dient rekening te worden gehouden met het opgraven van deze, bekende archeologische resten.
Rapport Bureauonderzoek MER/OTB			In relatie tot de werkzaamheden bij afslag 13/kruising A4, specifiek de verbreding van de Prinses Beatrixlaan naar 5 rijstroken, dient eveneens rekening te worden gehouden met archeologisch onderzoek in de zones die door de verbreding worden beïnvloed.
OTB/Algemeen			Er worden twee locaties genoemd als mogelijk tijdelijk werkterrein: het AZC-terrein en het terrein van Event Plaza. Naar verwachting zal de inrichting en het gebruik van het werkterrein een bedreiging vormen voor aanwezige archeologische waarden. Beide locaties hebben een hoge archeologische verwachtingswaarde en dienen archeologisch te worden onderzocht.
OTB/Algemeen			Er wordt gesproken over meekoppelingen, waaronder de realisatie van Viaduct Wilhelminapark, ter hoogte van het Pieter Postmapad. Het is onduidelijk in welke mate deze ontwikkeling de strook aan de noordzijde van de A4 zal beïnvloeden. Er dient rekening te worden gehouden met archeologisch onderzoek in het noordelijk talud van de huidige weg, evenals met de mogelijke aanastasting en/of vernietiging van de tussen de Tubasingel en rijksweg gelegen reconstructie van de Romeinse Villa van Rijswijk. Wat betreft het laatstgenoemde dient rekening te worden gehouden met verplaatsing en/of nieuw aan te leggen reconstructie.
s. 17 Deelrapport Bodemkwaliteit en Grondwaterkwaliteit			
t. 18 Deelrapport Waterhuishoudingsplan			
	63		In het plan staat: <i>Rijkswaterstaat en de betrokken ministeries samen om te komen tot plannen voor het beheersen van een crisis als gevolg van een overstroming, waaronder ook de inzet en beschikbaarheid van wegen. In het kader van het Deltaprogramma is al wel geconcludeerd dat het niet mogelijk is de hoofdinfrastructuur zodanig aan te passen dat deze in overstromed gebied geheel beschikbaar blijft.</i> Wordt in de nabije toekomst nog onderzocht hoe wordt om gegaan met eventuele evacuatie van de Randstad? Zijn er andere mogelijkheden?
	124		De waterberging in het verdiepte deel van de polder nabij de Beatrixlaan wordt aanzienlijk minder. Dit wordt gecompenseerd door verhoging van de pompcapaciteit. Hierdoor wordt het systeem minder robuust. Berging t.p.v. verdiepte polder op een andere manier vergroten, bijv door berging onder weg. Hoe wordt de werking van de pomp(en) gemonitord?
	124		Dempen en graven is o.a. in tabel 5-11 en bijlage G weergegeven. Een deel van de te graven berging ligt op grond die eigendom is van de gemeente Rijswijk (RWK01G03435, GWK01G03383 en RWK01G02147). Zoek voor een locatie van extra berging op eigen(RWS) terrein ipv Rijswijk terrein. Een deel van de te graven berging ligt in het ontwikkelgebied Paspeld (RWK01G03383). Overleg met RijswijkBuiten. Ik mis tekening wie het beheer en onderhoud van de te graven bergingen gaat doen. Ook het beheer van de natuurlijke oevers
u. 19 Deelrapport Ruimtegebruik			
	38, 43		De gemeente Rijswijk maakt ernstig bezwaar tegen de waterberging ter hoogte van de Heuveling aan de zuidkant van het Elsenburgerbos. Deze locatie behoort tot de uitbreidingslocatie van Paspeld en is het laatste stuk cultuurlandschap (Slagenlandschap) in Rijswijk. U dient een andere mogelijkheid te zoeken voor de opvang van water.
	31		Tabel 5: Deze tabel moet op het volgende punt worden gewijzigd om in overeenstemming te komen met de fietsen. Er staat: 0 m2 toekomstige bedrijfsbestemming aangetast. Dit moet zijn: 25.000 m2 toekomstige plannen voor werken en bedrijvigheidsaangetast. De bestemming is bedrijven en maatschappelijke doeleinden. Na de opheffing van het AZC op 30-11-2021 is gemeente Rijswijk voornemens de geldende bestemming te realiseren. Gedurende de bouw van de A4 tot en met 31-12-2026 is het gedurende minimaal 5 jaar niet mogelijk deze bestemming te realiseren. Dit is een tijdelijk negatief effect dat moet worden opgenomen in het rapport en dat effect moet worden gecompenseerd.
	40-41		In de tabel moet o.i. in regel 2 onder ruimtebeslag toekomstige werkgebieden de aantasting gedurende 5 jaar dat Gemeente Rijswijk geen bedrijfsbestemming kan realiseren als tijdelijk negatief effect worden benoemd.
x. Saneringsbesluit	5		Door de verlegging van het Kleipad ontstaat er een rare knik in het pad. Deze moet vloeiender verlopen, aanpassen in ontwerp.
alle rapporten			
A4 Haaglanden deelrapport Natuur tbv MER en OTB			
A4 Haaglanden deelrapport Natuur tbv MER en OTB	hele rapport		Onderzoek naar kansen voor actieve soortenbescherming ontbreken (Wnb art 1.10-1.12, ambities Hieronder reken ik de kansen die er liggen om mee te liften met maatregelen die genomen worden om de doelen van het project te behalen. Kansen in Rijswijk zijn: het benutten van tijdelijke voorzieningen (kunstwerk Het Fortuin km 49,2-3) en het instandhouden of instandbrengen van faunavoorzieningen in duikers, duikerbruggen en tunnels. Om de corridor te realiseren is het nodig in de huld van een soort te kruipen die allerlei barrières moet zien te slechten in zijn tocht tussen Midden-Delfland en Groene hart en tussen weerszijden van de A4. Als doelsoorten zou gebruik kunnen worden gemaakt van de door de provincie aangewezen icoonsoorten en begeleidend soorten zoals onder meer Gewone dwergvleermuis, watervleermuis, egel en Argusvlinder. Bij het commentaar op het OTB staan, niet limitatief een aantal locaties die (mogelijk) aangepast kunnen worden om de barrierewerking voor deze doelsoorten weg te nemen of te verminderen, of waarvan gekeken moet worden of deze in te richten zijn als faunapassage. Ook moet de directe omgeving van zo'n faunapassage mee worden genomen omdat bv door het nemen van de juiste inrichtingsmaatregelen om een passage vindbaar en bruikbaar te maken, bv door het planten van een rij bomen naar een duiker toe als geleiding voor vleermuizen.
A4 Haaglanden deelrapport Natuur tbv MER en OTB			De A4 vormt een formidabele barrière voor diverse soorten. Een thematische kaart met als thema "Huidige, potentiële en noodzakelijk passeerbaarheid van de A4 voor diersoorten mist. Uit oogpunt van actieve soortenbescherming van tenminste Rode Lijstsoorten (Wnb 1.10-1.12) is een dergelijk instrument noodzakelijk
A4 Haaglanden deelrapport Natuur tbv MER en OTB		20 e.v.	In de Wet natuurbescherming zijn een aantal artikelen opgenomen tot bescherming van de "wilde natuur". Dit is in artikelen geregeld via verbodsbepalingen. De Wet bevat echter ook een aantal verplichtingen, te zien als actieve soortenbescherming, nl. artikel 1.10-1.12. In dit rapport mis ik toetsing aan artikel 1.10 (doel van de wet), 1.11 (zorgplicht) en vooral 1.12 (duurzame staat van instandhouding). Door het aanleggen van meer rijstroken gaat hoe dan ook leefgebied verloren en wordt de barrierewerking van de weg van o.m. vleermuizen en insecten vergroot. Dit heeft een negatieve invloed op de instandhoudingsdoelen zoals bedoeld in artikel 1.12. Duidelijk aangegeven moet worden welke maatregelen worden genomen om de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende plant- en diersoorten te waarborgen bv door het verbeteren van de kwaliteit (en dus het beheer) van bermen en verticale leefgebieden bv bij de aanleg van geluidswallen en het aanleggen van overkluizingen en/of grondtunnels
A4 Haaglanden deelrapport Natuur tbv MER en OTB		59-61	In de paragraaf over vleermuizen wordt verwezen naar bijlage 2 die een overzicht van de onderzoeklocaties geeft. Ter plaatse van locatie hm-paal 52.2 loopt een watergang onder de A4 voorzien van loopstrook voor de fauna. De functionaliteit van deze faunapassage lijkt niet onderzocht te zijn (vleermuizen, kleine landzoogdieren), maar is dat getuigen een schriftelijk antwoord op mijn vragen tbv chatsessie wel. In de onderzoeksmethodiek dient een compleet overzicht te worden gegeven van welke locaties en faunapassages zijn onderzocht op gebruik door welke diersoorten, welke infrastructuur geschikt is voor doelsoorten of met aanpassingen (welke) geschikt te maken zijn voor doelsoorten. Daarbij dient ook het omliggende landschap betrokken te worden om te kunnen voorzien in geleidingen naar faunapassages toe. In de resultaten ook aangeven welke locaties zijn onderzocht maar waar niets is gevonden, mogelijke oorzaken aangeven en aangeven welke maatregelen kunnen worden genomen om de faunapassages wel geschikt te maken als faunapassage
A4 Haaglanden deelrapport Natuur tbv MER en OTB		61	met het oog op artikel 1.10 Wnb, inzichtelijk maken welke mogelijkheden er zijn om de onderdoorgangen waar de watergangen onder de A4 doorgaan, tenminste deelgebied 5 en 6 en die ter hoogte van locatie 1 geschikt te maken voor vleermuizen en landzoogdieren. Hier zijn kansen gemist bij de aanleg van de A4 en deze dienen hersteld te worden. Een maatregel is om parallel aan de A4 over de natte en droge infrastructuur heen een loopstrook voor de fauna te maken (Zweth, Rijn-Schiekanaal)
A4 Haaglanden deelrapport Natuur tbv MER en OTB	4.6.5.	88	In deze paragraaf wordt opgemerkt dat de kans op voorkomen van Bruin blauwtje en Oranje zandoogje direct langs de A4 niet groot wordt geacht gezien de hinder door de zuigkracht van het verkeer en dat de bermen daardoor geen essentieel leefgebied kunnen vormen. Deze opvatting wordt niet ondersteund door de literatuur. Bovendien wordt niet aangegeven tot welke afstand van de weg die effecten zich uitstrekken. Deze opmerking achterwege te laten. Zelfs al zou er een zuigingseffect optreden, dan zijn de effecten hiervan voor de staat van instandhouding van de populaties vanwege de grote afstand tussen de rijbaan en de berm verwaarloosbaar klein. Dat wegbermen een essentieel leefgebied voor insecten vormen mits deze voldoende breed zijn en adequaat beheerd worden, wordt door onderzoeken en literatuur ondersteund.
A4 Haaglanden deelrapport Natuur tbv MER en OTB	4.6.6.	89	"gezien de status van de soorten zijn er geen wettelijke vervolgstappen aan de orde als gevolg van deze effecten" Gelet op artikel 1.10 - 1.12 Wnb is dit niet juist. Rode Lijst soorten staan op de Rode lijst omdat zij in hun voortbestaan bedreigd worden (zie 5.6.1 punt 2) waarmee dus ook hun gunstige staat van instandhouding in het geding komt als groeiplaatsen of verblijfsplaatsen vernield worden. Ook dient rekening te worden gehouden met cumulatieve effecten: als overal in een gebied kleine stukjes leefgebied verdwijnen, die elk voor zich geen effect lijken te hebben kan er toch een negatief effect optreden op de duurzame instandhouding van soorten. Er verdwijnt immers leefgebied. Er dienen maatregelen genomen te worden om het verlies aan groeiplaatsen, verblijfsplaatsen en leefgebieden te behouden

A4 Haaglanden deelrapport Natuur tbv MER en OTB	4.7	tabel 4.3	90-91	zie opmerkingen hierboven, toetsing aan Wnb 1.10-1.12 ontbreekt en dient te worden aangevuld.
A4 Haaglanden deelrapport Natuur tbv MER en OTB				maatregelen tbv actieve soortenbescherming (Wnb 1.12) ontbreken en moeten worden aangevuld. Van belang is verder dat te beschermen gebieden als zodanig worden aangegeven in het veld om te voorkomen dat deze (onbedoeld) als opslagplaats of werkterrein worden gebruikt.
A4 Haaglanden deelrapport Natuur tbv MER en OTB			92 e.v.	zie opmerkingen hierboven, toetsing aan Wnb 1.10-1.12 ontbreekt en dient te worden aangevuld.
A4 Haaglanden deelrapport Natuur tbv MER en OTB	bijlage 1		102 e.v.	toevoegen Wnb artikel 1.10 en 1.12
A4 Haaglanden deelrapport Natuur tbv MER en OTB			123 e.v.	ik mis een aantal Rode lijst soorten: Boomarter, bunzing, egel, hermelijn die volgens de NDFF (27 april 2020) in of nabij het plangebied kunnen voorkomen; actualiseren! Hoeveel tijd zit er tussen het natuuronderzoek en de aanvang van de maatregelen; hoe wordt rekening gehouden met de wettelijke termijnen voor de geldigheid van een onderzoek?
A4 Haaglanden deelrapport Natuur tbv MER en OTB				In de paragraaf over vleermuizen wordt verwezen naar bijlage 2 die een overzicht van de onderzoeklocaties geeft. Ter plaatse van locatie hm-paal 52,2 loopt een watergang onder de A4 voorzien van loopstrook voor de fauna. De functionaliteit van deze faunapassage lijkt niet onderzocht te zijn (vleermuizen, kleine landzoogdieren) door herinrichtingsmaatregelen wordt niets gezegd. Dat is niet geheel duidelijk in de legenda. In dat geval dient deze nader onderzocht te worden. Duidelijker aangeven wat onderzocht is en daarna op welke locaties wat of niets gevonden is.
A4 Haaglanden deelrapport Natuur tbv MER en OTB			59-61	Wettelijk kader: toevoegen: actieve soortenbescherming (Wnb 1.10 en 1.12); Rijksnatuurvisie artikel 15) voor tenminste RL soorten door aan te geven op welke locaties A4 kruisende faunapassages aanwezig zijn, potentieel gehikt zijn of gemaakt kunnen worden en aangebracht zouden moeten worden. Dit geldt wat actieve soortenbescherming betreft ook voor vrijgestelde soorten als deze op de Rode Lijst staan.
A4 Haaglanden deelrapport Natuur tbv MER en OTB			116 e.v.	De opmerking dat er geen andere beschermde amfibieën aanwezig zijn lijkt mij onwaarschijnlijk. Het gebied is geschikt als habitat voor bruine kikker, kleine watersalamander, gewone pad, groene kikker (bastaard- en meerkikker) en andere soorten, die weliswaar vrijgesteld zijn maar daarmee m.i. hun beschermde status niet verliezen. Dit geldt ook voor soorten van andere diergroepen zoals zoogdieren die weliswaar vrijgesteld zijn bij werkzaamheden en onder gedragscodes maar wel beschermd blijven. Het onderzoek is daarmee niet volledig omdat geen onderzoek naar deze beschermde soorten is gedaan of de verslaglegging is niet volledig. Ook op basis van habitatkenmerken dient een inschatting te worden gemaakt of bepaalde beschermde soorten voor kunnen komen (potentie-inschatting): "
A4 Haaglanden deelrapport Natuur tbv MER en OTB			87	afwezigheid van bewijs van aanwezigheid is geen bewijs van afwezigheid"
A4 Haaglanden deelrapport Natuur tbv MER en OTB				opmerkingen n.a.v. deelrapport natuur in besluit opnemen
A4 Haaglanden deelrapport Natuur tbv MER en OTB				onduidelijk is wat precies het studiegebied is voor overige soorten Wnb en RL soorten
OTB A4 Haaglanden-N14 besluit				
OTB A4 Haaglanden-N14 besluit				opnemen dat waar mogelijk en nodig faunaverbindingen in stad worden gehouden of gebracht door mee te liften met de maatregelen voor doelsoorten
OTB A4 Haaglanden-N14 besluit				vanaf p 5 is aangegeven welke infrastructurele maatregelen zullen worden genomen. Op dezelfde manier zouden maatregelen bedoeld om de ecologische corridor tussen Midden-Delfland en Groene hart tot stand te brengen voor de doelsoorten (vleermuizen, egel, argusvlinder)
OTB A4 Haaglanden-N14 besluit				Overkruislingen Pieter Postmapad/het Lam en Hoekpolderweg/van Rijnweg in besluit opnemen
OTB A4 Haaglanden-N14 besluit	5a		16	faunapassages onder spoor door instand houden aan beide zijden van A4
OTB A4 Haaglanden-N14 besluit	5c			Beatrixlaan van 3 naar 5 rijstroken: geen nettoverlies aan groen. Is primaire ecologische verbinding in Groenbeleidsplan Rijswijk(2010-2020); compenseren.
OTB A4 Haaglanden-N14 besluit	5d		16	geschikt houden of maken als functionele faunaverbinding voor kleine landzoogdieren en vleermuizen (zie ook bij hm-paal 52,4)
OTB A4 Haaglanden-N14 besluit		5		
OTB A4 Haaglanden-N14 besluit	art 10	tabel 10.1	28	km 49, 2 faunapassage onderlangs realiseren langs Delftweg
OTB A4 Haaglanden-N14 besluit	art 10	tabel 10.1		km 49,3 faunapassage onderlangs realiseren langs Jaagpad
OTB A4 Haaglanden-N14 besluit	art 10	tabel 10.1		km 49,2- faunapassage aanbrengen op plaats van wat nu staat aangegeven als tijdelijke voorziening
OTB A4 Haaglanden-N14 besluit	art 10	tabel 10.1		km 49,9 faunapassage onderlangs
OTB A4 Haaglanden-N14 besluit	art 10	tabel 10.1		50,5-6: Lange Kleiweg, faunapassages onderlangs LKW
OTB A4 Haaglanden-N14 besluit	art 10	tabel 10.1		50,7 faunapassages onderlangs spoor in stand houden of brengen
OTB A4 Haaglanden-N14 besluit	art 10	tabel 10.1		51,0-51,1: ecologisch en recreatieve ontsluiting aanleggen over A4 (Pieter Postmapad + Het lam)
OTB A4 Haaglanden-N14 besluit	art 10	tabel 10.1		51,4 Beatrixlaan van 3 naar 5 rijstroken: geen nettoverlies aan groen. Is primaire ecologische verbinding in Groenbeleidsplan Rijswijk(2010-2020)
OTB A4 Haaglanden-N14 besluit	art 11	tabel 10.2		51.8-51.9 kunstwerk Hoekpolderweg, van Rijnweg ecologische en recreatieve ontsluiting aanleggen
OTB A4 Haaglanden-N14 besluit	art 10	tabel 10.1		52,2 faunapassages in standhouden of in stand brengen voor vleermuizen en kleine landzoogdieren
OTB A4 Haaglanden-N14 besluit	art 10	tabel 10.1		52,4 onderdoorgang Noordhoornseweg Weg Den Dolder, functioneel geschikt houden of maken voor vleermuizen, kleine zoogdieren en amfibieën
OTB A4 Haaglanden-N14 besluit				overige maatregelen tbv instandhouden of brengen van faunapassages t.p.v km 43,2; 44,6; 45,1; 45,8; 46,2; 48,2; 48,5-6; 49,0; 52,8; 54,1-2; 55,1-2; 55,9-56,1; 56,7-56,8; 57,0-1
OTB A4 Haaglanden-N14 besluit	art 3	tabel 3.1	21	
OTB A4 Haaglanden-N14 besluit	art 7	tabel 7.2	24	transparante geluidsschermen vogelvriendelijk maken om slachtoffers door doodvliegen te voorkomen. O.a. 52,4-5 Den Dolder
OTB A4 Haaglanden-N14 besluit	art 10			doelsoorten benoemen waarvoor faunapassages tenminste geschikt moeten zijn. (provinciale iconssoorten waterveermuis, egel en argusvlinder en begeleidende soorten gewone dwergvleermuis,
OTB A4 Haaglanden-N14 besluit	art 10	tabel 10.1	24	waar infrastructuur de A4 kruist de versnipperende effecten verzachten door het in stand brengen, verbeteren of aanleggen van faunapassages overlangs onderdoor
OTB A4 Haaglanden-N14 besluit		tabel 10.2		zowel kruisend als parallel aan A4
OTB A4 Haaglanden-N14 besluit	art 12.2c		29	duikers en duikerbruggen, viaducten en tunnels worden waar mogelijk ecologisch functioneel ingericht voor de doelsoorten
OTB A4 Haaglanden-N14 besluit	12.2 d.i		30	schanskorven vullen met steen en grond ten behoeve van worteling van vegetatie anders is begroeiing anders dan klimplanten niet mogelijk
OTB A4 Haaglanden-N14 besluit	12.2 d.iii			geen transparante schermen bij kruisende watergangen om te pleetter vliegen door vogels te voorkomen.
OTB A4 Haaglanden-N14 besluit				Bij aaneengesloten lengtes van schermen en schanskorven van meer dan 200m deze voorzien om de 200m te vluchtvoorzieningen voor de fauna
OTB A4 Haaglanden-N14 besluit		tabel 12.1	30	doel tevens: behoud, versterken en tot stand brengen van het ecologische netwerk in het " inclusief snelweglandschap in de delta in deelgebied Haaglanden
OTB A4 Haaglanden-N14 besluit				Hoe wordt gewaarborgd dat opmerkingen die naar aanleiding van het OTB gemaakt worden in het TB komen.
OTB A4 Haaglanden-N14 besluit			22	art 4 lid 3 tijdelijke maatregelen, toevoegen: tenzij deze worden heringericht als faunapassage
OTB A4 Haaglanden-N14 besluit			24	geluidsschermen waar deze watergangen of rijen beplanting kruisen vogelvriendelijk uitvoeren om te pleetter vliegen te voorkomen.
OTB A4 Haaglanden-N14 besluit	12.1		29	lid 1, 4e regel ontwikkeld tot een continue lijn voor tenminste de doelsoorten.
OTB A4 Haaglanden-N14 , III toelichting				
OTB A4 Haaglanden-N14 , III toelichting	89	6		opmerkingen m.b.t. deelrapport natuur meenemen.
OTB A4 Haaglanden-N14 , III toelichting	98	6.2.3.		Er is sprake van een verlies van 0,23 ha waar de geluidstoename boven de drempelwaarde uitkomt. Dit verlies dient gecompenseerd te worden door een kwaliteitsverbetering van het aangrenzende weidevogelgebied bv door het realiseren van 0,23 ha kulkengrasland of plas-drasszones
OTB A4 Haaglanden-N14 , III toelichting	38	3.6		bij de aandachtspunten tijdelijke maatregelen en voorzieningen moeten ook de tijdelijke en permanente effecten voor natuur van deze maatregelen worden benoemd en meegewogen
OTB A4 Haaglanden-N14 , III toelichting	90	6.1.1.3		soortenbescherming: toevoegen de zogenaamde actieve soortenbescherming: Wet natuurbescherming, art 1.10 (doel van de wet; deze wet is gericht op...), bij art 1.11 toevoegen dat schadelijke effecten voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving, achterwege moeten blijven, verzacht of ongedaan moeten worden gemaakt en artikel 1.12: zorg voor het nemen van maatregelen voor behoud en herstel van een gunstige staat van instandhouding van...planten en dieren.
OTB A4 Haaglanden-N14 , III toelichting				Hier wordt impliciet aangenomen dat afname van de weidevogels een lineair verband heeft met de afname aan areaal. Dit is m.i. niet juist; een kantelpunt kan niet worden uitgesloten waarbij vogels door afnemend areaal het gebied verlaten. 17,6 ha is een substantieel oppervlak. Effecten dienen gecompenseerd te worden of verzacht of weggenomen te worden bv door de kwaliteit van het gebied te verbeteren bv door het aanleggen van of beheren als kulkengrasland en het realiseren van plas-drassituaties.
OTB A4 Haaglanden-N14 , III toelichting	99	6.2.4.		hiervan maken Passieve soortenbescherming (Wnb art 3.1, 3.5 en 3.10) en paragraaf toevoegen: actieve soortenbescherming Wnb art 1.10, 1.11 en 1.12 waarin wordt aangegeven welke maatregelen genomen worden of kunnen worden genomen om een gunstige staat van instandhouding te behouden of te bereiken van in het wild levende plant- en diersoorten in Nederland, bv door het realiseren van ecologische verbindingen, aanbrengen van ontbrekende geleiding bv voor vleermuizen naar onderdoorgangen of overgangen en voldoende leefgebieden.
OTB A4 Haaglanden-N14 , III toelichting	100	6.2.6		compenserende maatregelen niet nodig maar wel mitigerende maatregelen (zie opmerking bij 6.2.4)
OTB A4 Haaglanden-N14 , III toelichting	101	6.3.3.		
OTB A4 Haaglanden-N14 , III toelichting	102	6.3.5		onderscheid maken tussen maatregelen in het kader van passieve soortenbescherming en maatregelen in het kader van actieve soorten bescherming
OTB A4 Haaglanden-N14 , III toelichting	102	6.3.5.1.		ruimtelijk verankerde maatregelen, hier toevoegen ecoducten van Rijnweg en Wilhelminapark Rijswijk.
OTB A4 Haaglanden-N14 , III toelichting	106		7	opmerkingen m.b.t. deelrapport ruimtelijke kwaliteit, landschap en cultuurhistorie meenemen,
OTB A4 Haaglanden-N14 , III toelichting	142	10.4		ga hier ook in op tijdelijke en permanente effecten van tijdelijke voorzieningen.
A4 Haaglanden-N14, inpassingsvisie				
A4 Haaglanden-N14, inpassingsvisie				toevoegen: definieer doelsoorten om conform Leidraad faunavoorzieningen bij infrastructuur, MPO, 2011, Rijkswaterstaat en ProRail, de juiste inrichtingsmaatregelen te kunnen nemen en in te kunnen passen in de inpassingsvisie en het vormgeving en inpassingsplan
A4 Haaglanden-N14, inpassingsvisie	38	laatste zin		zichtbaar te maken om het ecologische netwerk te versterken
A4 Haaglanden-N14, inpassingsvisie	58			gebruik waar mogelijk geen verlichting of op natuur afgestemde verlichting, veel dieren mijden licht.
A4 Haaglanden-N14, inpassingsvisie	59			ecologische passages: mogelijkheden om in of onder te verschuilen aanbrengen; mijn voorkeur stobbenwallen; groene taludstenen: mooi!
A4 Haaglanden-N14, inpassingsvisie	66			leg waar mogelijke groene lopers langs en over infrastructuur bij ongelijke kruisingen
A4 Haaglanden-N14, VIP				
A4 Haaglanden-N14, VIP	45 e.v.			waar mogelijk en nodig bij al deze kunstwerken nagaan welke maatregelen nodig zijn om de functionaliteit als faunapassage in stand te houden, te versterken of tot stand te brengen zowel langs A4 als kruisend met A4
A4 Haaglanden-N14, VIP		108		doelsoorten formuleren waarvoor ecologische netwerk moet functioneren.
			110	tbv ecologische snelweg doelsoorten formuleren en maatregelen nemen om de verbindingzones voor tenminste deze soorten te laten functioneren
				plaats in bermen plaatselijk een solitaire struik of een klein groepje (om de 30m) tbv vlinders enz., schanskorven waar mogelijk toevoegen menggranulaat om kruidengroei op de schanskorf te bevorderen, beheer regelen (zie opmerking bij p96), als je klimop gebruikt (prima) zorg er voor dat het aan kan slaan door het in de eerste paar jaar af te schermen tegen direct zonlicht.
A4 Haaglanden-N14, VIP		123		

A4 Haaglanden-N14, VIP	127			bij aaneengesloten lengte van geluidswallen en schermen van >200m ontsnapingsmogelijkheden voor de fauna maken schanskorven mede vullen met grond of ander doorwortelbaar materiaal (menggranulaat), zodat op de wand ook kruiden kunnen groeien.
A4 Haaglanden-N14, VIP	156 ev.			onderzoek (door bv SOVON) of het mogelijk is nestvoorzieningen (voor vogels) aan te brengen onder de fly-overs.
A4 Haaglanden-N14, VIP	204			de hoop en het lam samenvoegen tot één ecoduct
A4 Haaglanden-N14, VIP	262			overal transparante schermen vogelvriendelijk maken om te pleetter vliegen te voorkomen
A4 Haaglanden-N14, VIP	272, 296			kunstwerk Lange Kleiweg op kunstwerk verkeerssituatie aanpassen; is nu een onveilige overstek voor fietsers komende uit richting Delft
A4 Haaglanden-N14, VIP	275			het lam samenvoegen met de Hoop tot één ecoduct
A4 Haaglanden-N14, VIP	277			Beatrixlaan: vervanging viaduct door viaduct met ecoploers
A4 Haaglanden-N14, VIP	280			
Ruimtegebruik				
Ruimtegebruik				besteed ook aandacht aan landschapsecologie: het functioneren van het landschap als ecosysteem
Ruimtegebruik				ik mis de rijksnatuurvisie en de wet natuurbescherming met name artikel 1.10 - 1.12 als afwegingskader.
Ruimtegebruik	30	fig. 7		wordt het fietspad hier tijdelijk opgeheven en het groen verwijderd? Dit gaat gepaard met verlies van een aanzienlijke hoeveelheid groen en natuurwaarden in de hoofdgroenstructuur. Aangeven tot hoeveel verlies van groen dit alternatief leidt, welke alternatieven gewogen zijn alvorens deze locatie te kiezen, welke alternatieven er nog zijn enz. Gebruik van deze werklocatie heeft een zeer negatief effect op openbaar groen en natuur.
Ruimtegebruik	33			de tabel op p33, 34 kan niet kloppen. Door het gebruik van werkkerreinen gaat veel meer groen verloren. Dit is een permanent effect. Alleen bij de werklocatie op de plaats van het asielzoekerscentrum gaat al meer dan 10.000m2 openbare groen en natuur verloren. Verwijderen van groen voor aanleg tijdelijk werkkerreinen moet in de rapportage worden opgenomen. Ook al wordt het werkkerrein na afloop van de werkzaamheden weer groen ingericht, de effecten zijn permanent. Het ruimtebeslag in het openbaar groen moet ook voor tijdelijke maatregelen in beeld worden gebracht.
Ruimtegebruik	34			...betreft geen hoogwaardig groengebied... Niet gedefinieerd is wat hoogwaardig groen is en het gebied is essentieel onderdeel van de hoofdnatuurstructuur in de gemeente Rijswijk (verbindingzone)
Ruimtegebruik	36	4.4.2		Conclusie is niet juist; er zijn aanzienlijke tijdelijke en permanente effecten door het verwijderen van openbaar groen en natuur, aangeven hoeveel vierkante meter van welke vegetatietype verwijderd wordt (moeras, gras, struweel, en bos met bij bos de leeftijd van het bos).
Ruimtegebruik	36	e.v.	4.5	aantasting van agrarische gebieden in Rijswijk. Het voorgenomen ruimtebeslag tast het slagenlandschap aan. Andere oplossingen zoals peilfuctuatie in het gebied in overwegingen meenemen. Het voorgestelde gebied maakt deel uit van de hoofdgroenstructuur in het groenbeleidsplan
Ruimtegebruik	39			in hoofdstuk 5 onderscheid maken tussen tijdelijke en permanente effecten.
Ruimtegebruik	5.5.2			overweeg op deze locatie alternatief van peilfuctuatie mogelijk maken door het cultuurhistorische gebiedje als apart polderdij in te richten en te beheren, aannemende dat watercompensatie nodig is om water te kunnen bergen.
Ruimtegebruik	45			Conclusies en aanbevelingen: verlies van groen leidt weldegelijk tot verlies van functionaliteit, hetzij tijdelijk, hetzij permanent. Het VIP beschrijft de situatie na afloop van de werkzaamheden maar niet de tijdelijke maatregelen. Tijdelijke maatregelen met tijdelijke en permanente effecten voor recreatie, groen en natuur moeten in beeld gebracht worden. Dit heeft ook gevolgen door de totaalbeoordeling effecten (tabel 17)
ruimtelijke kwaliteit				
ruimtelijke kwaliteit	15	2.2.1		in afwegingskader Rijksnatuurvisie betrekken en ruimtelijke kwaliteit tbv natuur beschrijven (o.a. faunapassages)
ruimtelijke kwaliteit	28	fig. 2.5		vervangen door kaart Hoofdgroenstructuur van het groenbeleidsplan 2010-2020 p3 (is duidelijker)
ruimtelijke kwaliteit	73	tabel en fig. 4.2		Delftweg en vliet vervangen door Jaagpad, Vliet en Delftweg (aan overzijde Vliet)
ruimtelijke kwaliteit	83	inclusief		voor zover het om ontsnippende maatregelen gaat voor ecologische en fietsverbindingen zou dit wel deel uit moeten maken van het TB.
ruimtelijke kwaliteit	88			"Daar waar mogelijk worden voorzieningen getroffen om fauna makkelijker te laten passeren, waarbij de doelsortentijl van de Provincie Zuid-Holland als uitgangspunt wordt gehanteerd". Deze tekst wil ik waar relevant ook in de andere rapporten terug zien (MER, Natuuronderzoek, ...). Overigens, mag ik aannemen dat hier iconsoorten bedoeld worden.
ruimtelijke kwaliteit	93	vip principes		Geluidswallen en grondkeringen worden afgewerkt met begroeiende afwerking voor een eenduidig beeld. Zorgen voor doorwortelbaar oppervlak door substraat te gebruiken dat kan begroeien met kruiden bv Menggranulaat (Repak). (Ook opnemen in andere van toepassing zijnde documenten)
ruimtelijke kwaliteit				langs hele weg aan weerszijde de keergoot (of watergoot o.i.d., zoals in het Rijswijkse deel) in stand houden om te voorkomen dat dieren de weg op kunnen. De goot aan de van de weg afgekeerde zijde om de 100m voorzien van uittevoorzieningen. Deze overweging is ook van toepassing op VIP, natuuronderzoek, MER enz.
ruimtelijke kwaliteit	97	e.v.	5.2	bij maatregelen om de mitigerende en compenserende maatregelen beschrijven ten behoeve van de instandhouding en het in stand brengen van een goed functionerend netwerk (topeis A, Wnb art 1.10-1.12):
ruimtelijke kwaliteit	96	water		overwogen moet worden of de natuurvriendelijke oevers niet juist op de van de weg afgekeerde oever moeten liggen, om aantal dier-aanradingen te beperken
ruimtelijke kwaliteit	96	beplanting		verwerk in de schanskorven menggranulaat (Repak) zodat deze met kruiden kunnen begroeien.
ruimtelijke kwaliteit	96	beplanting		regel het beheer, zodanig dat er niet meer wordt gekteeld (zoals nu op plaatsen nog wel gebeurt), maar wordt gemaaid en afgevoerd en zoveel mogelijk gefaseerd. Het mooiste is als een combinatie van 1x/1 en 2x/1 maaien en afvoeren door sinusbeheer of eilandbeheer. Plant solitaire struiken (bv 1 of een groepje per 30m) om de gebruikswaarde voor natuur te vergroten.
ruimtelijke kwaliteit				neem maatregelen om Klimop op op het zuiden geëxponeerde hellingen en zijden goed aan te laten slaan. Klimop in de eerste groeifase kan slecht tegen direct zonlicht en komt anders niet of pas na jaren een beetje op gang. In die gevallen afschermen tegen direct zonlicht.
ruimtelijke kwaliteit	5.2			er staan wel heel veel taalfouten in dit stuk, d's en t's
ruimtelijke kwaliteit	101	kunstwerken		tenminste aan de zuidzijde van het viaduct over Jaagpad/Vliet/Delftweg een groene ecoploer aanleggen die Elzenburgerbos en golfbaangebied met elkaar verbindt. Kan hier gebruik gemaakt worden van een tijdelijk werkkerrein dat permanent wordt ingericht als ecoploer?
ruimtelijke kwaliteit	101	water		Voorgestelde oplossing voor watercompensatie tast het cultuurhistorische slagenlandschap en is ongewenst. Wat is het doel van het graven van water; bergende vermogen behouden? Alternatief voorstel: maak van dit slagenlandschap een apart polderdij dat als waterbergend gebruik en tegelijkertijd gebruikt kan worden voor recreatie en natuurwaarden bv visplaatsen (door het in de late winter en het vroege voorjaar onder te laten lopen).
ruimtelijke kwaliteit		beplanting		M.b.t. dit deelgebied en langs het gehele A4 tracé: plaats in bermen plaatselijk een solitaire struik of een klein groepje (om de 30m) tbv vlinders enz., schanskorven waar mogelijk toevoegen menggranulaat om kruidengroei op de schanskorf te bevorderen, beheer regelen (zie opmerking bij p96), als je klimop gebruikt (prima) zorg er voor dat het aan kan slaan door het in de eerste paar jaar af te schermen tegen direct zonlicht.
ruimtelijke kwaliteit	103			voorzij kunstwerken over de Zweth van faunapassages onder A4 door en langs de A4 over de Zweth
A4-Haaglanden N14 Project-MER				
A4-Haaglanden N14 Project-MER	12, 97	e.v.	natuur	effect op belangrijk weidevogelgebied dient gemitigeerd te worden door kwaliteitsverbetering resterende gebied.
A4-Haaglanden N14 Project-MER	13			houtopstanden: max. 7,36 ha bomen gekapt; is dit inclusief de kap van bomen voor tijdelijke werkkerreinen? Zoniet, corrigeren. Voorts moet duidelijk gemaakt worden hoe compensatie plaats gaat vinden; een oppervlak van 1 ha oud bos heeft een hele andere ecologische waarde en landschapsecologische functie dan 1 ha nieuwe aanplant. De ontwikkeling van bos wordt bij kap en herplant hetzelfde aantal jaren teruggezet als de leeftijd van het bos. Oud-bossoorten zullen voor decennia uit het gebied verdwijnen. Dit moet in de afweging voor de keuze van tijdelijke werkkerreinen in beschouwing worden genomen. Monetair waarde van de te verwijderen beplanting berekenen volgens modellen boomwaardeberekeningen van de NVTB
A4-Haaglanden N14 Project-MER		Rode Lijstsoorten		behalve Rode lijst soorten zijn er ook de wettelijk beschermde soorten. Voor deze soorten zijn weldegelijk mitigerende maatregelen vereist zoals blijkt uit art 1.10 - 1.12 van de Wet natuurbescherming, ook wel aangeduid als actieve soortenbescherming. Dit gaat verder dan alleen de zorgplicht bij werkzaamheden.
A4-Haaglanden N14 Project-MER	15, 138	e.v.	ruimtegebruik	Het rapport biedt onvoldoende inzicht in het landschapsecologisch functioneren van het gebied. Dit moet aangevuld worden. Er zijn ambities om het landschap ecologisch te laten functioneren door het aanleggen van corridors, maar niet aangegeven is welke knelpunten er zijn (door aanleg van de A4 en door aanpassingen aan het huidige tracé) en welke kansen om die knelpunten op te lossen. Er worden geen doelsoorten genoemd, brengen het ecologische netwerk met knelpunten en oplossingen in beeld voor nader te noemen doelsoorten en geef aan of deze maatregelen voldoende zijn of dat aanvullende maatregelen nu of in de toekomst noodzakelijk zijn. Er mag geen nettoverlies aan groen plaats vinden, dit dient te worden gecompenseerd bv. door overkluizingen en verticaal groen. Er wordt niet ingegaan op permanente en tijdelijke effecten van tijdelijke werkkerreinen waarbij groen verwijderd wordt; dit dient te worden aangepast.
A4-Haaglanden N14 Project-MER	145	e.v.	ruimtelijke kwaliteit	De ruimtelijke kwaliteit vanuit landschapsecologisch oogpunt dient inzichtelijk te worden gemaakt (huidige situatie, knelpunten, kansen en oplossingen); zie opmerkingen ruimtegebruik
A4-Haaglanden N14 Project-MER	17, 168		klimaatadaptatie	niet aangegeven is wat het effect van het kappen van bomen is met name hemelwaterinterceptie in dit gebied; dient te worden aangevuld
A4-Haaglanden N14 Project-MER	138		ruimtegebruik	2e alinea: ruimtegebruik gaat ook over het landschapsecologie en moet als 6e functie worden beoordeeld. Het gaat ook over permanente en tijdelijke effecten van tijdelijke werkkerreinen, waaronder ook opslagterreinen.
A4-Haaglanden N14 Project-MER	12.1.4.			Dat er geen ruimtebeslag is op toekomstig openbaar groen betekent niet dat het neutraal scoort omdat de vegetatie lokaal wel vele jaren in successie wordt terug gezet en er dus kwaliteit (oud bos) verloren gaat. In beeld gebracht dient te worden wat de leeftijd (=hersteltijd) van de te verwijderen beplanting is en welke maatregelen worden genomen om de verloren gegane natuurwaarden te compenseren. Deze opmerking heeft betrekking op het hele studiegebied van de A4. Dit betekent dat in de beoordeling het ruimtebeslag openbaar groen niet 0 kan zijn, om de tabellen moeten de effecten voor natuur (landschapsecologie) worden toegevoegd.
A4-Haaglanden N14 Project-MER	145		13	zie opmerkingen bij H12, Natuur (landschapsecologie, samenhang ecologische netwerk) als te beoordelen kwaliteit toevoegen
A4-Haaglanden N14 Project-MER	157			ecologische snelweg, continue ecologische verbinding: duidelijk maken wat de ecologische samenhang nu is en hoe deze verbeterd gaat worden en voor welke doelsoorten. Concreet maatregelen benoemen waarmee knelpunten worden opgeheven. Zonder deze concrete maatregelen bestaat een aanzienlijk risico dat de vlakken mooi worden ingekleurd maar de lijnen die deze vlakken verbinden ontbreken.
A4-Haaglanden N14 Project-MER				schanskorven ook laten begroeien met kruiden door ze op te vullen met doorwortelbaar substraat. Een alternatief is het gebruik van grasbetontegels zoals tussen de Rijstraatweg en de A13 bij de kruising met de N209 (Doenkade) in polder Schieveen
A4-Haaglanden N14 Project-MER				gekanteelde opgave: wordt met doelsortentijl van de provincie de lijst van iconsoorten en begeleidende soorten bedoeld?
A4-Haaglanden N14 Project-MER	158			als VIP principe of uitwerking daarvan gebruik van grasbetontegels (zie hiervoor) meenemen
A4-Haaglanden N14 Project-MER	161			tabel effectscore: natuur als criterium opnemen bij aspecten Ruimtelijke kwaliteit en Landschap
K. 7 geluid				
a. Akoestisch onderzoek	16			Er zijn inmiddels ook asfalttypen op de markt die de eigenschap van stille wegdek hebben en ook goed toepasbaar zijn op wegvakken waar sprake is van opremmend of afremmend verkeer. Waarom doet u bij dit project niet een proef met deze asfalttypen.
deelfrapport algemeen akoestisch onderzoek				Ik mis in het rapport aandacht voor laagfrequent geluid. Bij woningen op grotere afstand van de rijksweg kan het laagfrequente karakter van verkeersgeluid toenemen. Deze situatie is mogelijk aan de orde in de Lijsterbeslissen en omgeving Delftweg Rijswijk.

c. Akoestisch onderzoek specifiek	14/2.8.4		Het BRZO-bedrijf DSM Ant-Infectives ligt in het onderzoeksgebied en is een gezoneerd industrieterrein.
c. Akoestisch onderzoek specifiek	25		Aangegeven wordt dat bij Rijswijk het doelmatig zou zijn om de bestaande geluidschermen/wallen te vervangen maar dat de impact zowel financieel als voor deze omgeving ingrijpend en daardoor niet gewenst zou zijn. Ik mis hier de onderbouwing waarom een dergelijke maatregel voor de omgeving ingrijpend zou zijn. Het kan zijn dat uw constatering juist is maar u heeft ten tijde van uw onderzoek de omgeving (met name het bevoegd gezag) niet betrokken bij uw overwegingen die hebben geleid tot uw besluit dat een dergelijke maatregel voor de omgeving niet wenselijk zou zijn. De vraag is waarom u in het kader van omgevingsmanagement inzake dit aspect het bevoegd gezag niet hebt betrokken bij de afwegingen.
c. Akoestisch onderzoek specifiek	25		Over de resultaten van de toepassing van "tweelaag Zoab-fijn" proef rapporteert u aan de minister in het jaarverslag van de naleving geluidproductieplafonds. Omdat u deze maatregel ook bij de A4 langs Rijswijk toepast vragen wij u om in het kader van omgevingsmanagement ook de gemeente Rijswijk te informeren over het geluidseffect van de proefvakken bij Rijswijk en of het blijft voldoen aan de verwachtingen.
c. Akoestisch onderzoek specifiek	25		Zonder de maatregel "tweelaag Zoab-fijn" zou er als gevolg van het project een overschrijding optreden van de geluidproductieplafond. De maatregel is dus onderdeel van de toestandoming van de geluidproductieplafonds ook al wijzigt de geluidproductieplafonds zoals die in het geluidregister is opgenomen niet. Omdat de maatregelen onderdeel is van de toestandoming van de geluidproductieplafonds moet het toch opgenomen worden in het register. Kunt u uw redenering om dit niet te doen verduidelijken?
c. Akoestisch onderzoek specifiek	29		Ad III: Ik kan niet vinden waar of bij welk deelonderzoek het saneringsplan met geluidonderzoek van de woningen aan de Delftweg 52,53,54 is opgenomen. Kunt u dit aangeven?
c. Akoestisch onderzoek specifiek			Kunt u het akoestisch onderzoek dat u onder Ad II gaat uitvoeren uitbreiden. Het verkeer over de A4 leidt ook in de omgeving van de Delftweg tot geluidsoverlast. Met name de woonblok huisnummers 32 tot en met 8. Huisnummer 32 staat op de saneringsvoorraadlijst (de zogenoemde A-Blijst).
c. Akoestisch onderzoek specifiek	30		er zijn inmiddels ook asfalttypen op de markt die de eigenschap van stille wegdek hebben en ook goed toepasbaar zijn op wegvakken waar sprake is van opremmend of afremmend verkeer. Waarom doet u bij dit project niet een proef met deze asfalttypen.
c. Akoestisch onderzoek specifiek	38		Het type geluidscherm lijkt al vast te staan "een schankor constructie (met begroeiing) met in de kern een geluidabsorberend scherm. De schankor wordt niet gevuld met stenen". Kunnen bewoners (omgeving) nog invloed uitoefenen op de keuze van de schermen?(hoe het eruit moet zien)
c. Akoestisch onderzoek specifiek	57-61		Voor het "cluster Steenvoerde in Rijswijk" is het maatregelenpakket dat in het rapport wordt voorgesteld: tweelaags ZOAB-fijn en tweelaags ZOAB, handhaven van de bestaande geluidswallen en het bestaande geluidscherm van 3m vervangen door een nieuw geluidscherm van 4m. Het maatregelenpakket lijkt de beste keuze maar omdat de maatregel tweelaags ZOAB-fijn een proef is, willen wij graag geïnformeerd blijven over het geluidseffect van deze maatregel op het trajectdeel.
c. Akoestisch onderzoek specifiek	62-67		Het "cluster Zonneveld": Er zijn enkele geluidgevoelige objecten in deze cluster die op het grondgebied van Rijswijk liggen. Het maatregelenpakket dat in het rapport is uitgewerkt voor deze cluster bestaat uit tweelaags ZOAB, aan de westzijde van de weg een nieuw geluidscherm van 3m en een nieuw geluidscherm van 2m. Dit maatregelenpakket lijkt de beste keuze. Wordt er na de realisatie van de maatregel gemeten of het gewenste geluidseffect is bereikt?
c. Akoestisch onderzoek specifiek	68-73		Het "cluster Sion": het maatregelenpakket dat in het rapport wordt voorgesteld bestaat uit tweelaags ZOAB-fijn, tweelaags ZOAB, handhaven van de bestaande geluidswallen en de bestaande geluidscherm van 3m vervangen door een nieuw geluidscherm van 5m. Hoewel deze maatregelen de beste keuze lijken is een geluidscherm van 5m hoog in dat gebied ingrijpend met name tegen de achtergrond dat direct omwonenden geen invloed meer hebben op de vormgeving van de schermen. De woningen langs het water hebben in de huidige situatie zichtlijnen op het groen onder het bestaande geluidscherm waardoor dit scherm niet zichtbaar is. De situatie zal anders zijn met een scherm van 5m. Is er ruimte voor omwonenden om mee te denken over het type geluidscherm?
c. Akoestisch onderzoek specifiek	120		ten aanzien van de communicatie met de omgeving is het wenselijk om de gecumuleerde geluidbelasting met andere bronnen in de gemeente (bijvoorbeeld met de Prinses Beatrixlaan) inzichtelijk te maken in het rapport.
c. Akoestisch onderzoek specifiek			
d. Deelrapport akoestisch onderzoek onderliggend wegen-net	20		In paragraaf 3.4 is opgenomen dat uit navraag blijkt dat er o.a. in Rijswijk eerder hogere waarden zijn vastgesteld bij geluidgevoelige bestemmingen binnen het onderzoeksgebied. Vervolgens wordt ingegaan op twee woningen aan de Kalmoeskade etc. De zin klopt niet.
d. Deelrapport akoestisch onderzoek onderliggend wegen-net	22		In figuur 5 zijn enkele ontwikkellocaties van Rijswijk niet vermeld. Verwezen wordt naar een tabel in paragraaf 3.5 deelrapport specifiek. De verwijzing klopt niet. In het deelrapport specifiek is op pagina 17, tabel 3, paragraaf 3.6 het overzicht van de nieuwe ontwikkelingen opgenomen.
d. Deelrapport akoestisch onderzoek onderliggend wegen-net	35		De tekst onder figuur 10 is niet af of weggevalen.
d. Deelrapport akoestisch onderzoek onderliggend wegen-net	36		De toename van de geluidbelasting als gevolg van de reconstructie is voor de woningen binnen het onderzoeksgebied Prinses Beatrixlaan ten hoogste 1dB. In verband daarmee worden geen maatregelen voor deze woningen uitgewerkt. In het rapport zijn de eerder vastgestelde hogere waarden in het onderzoeksgebied Prinses Beatrixlaan niet meegewogen. De autonome groei van het verkeer zien wij als voldoende aanleiding om nogmaals maatregelen te overwegen ten behoeve van de woningen in het onderzoeksgebied Prinses Beatrixlaan.
d. Deelrapport akoestisch onderzoek onderliggend wegen-net	37		Op deze pagina wordt figuur 11 herhaald.
l. 8 externe veiligheid			
Deelrapport externe veiligheid t.b.v. MER en OTB	12		Bijlage B, locatie 3, Prinses Beatrixlaan: de eerder door de gemeente vastgestelde hogere waarden voor woningen in het onderzoeksgebied zijn niet opgenomen in de tabel.
Deelrapport externe veiligheid t.b.v. MER en OTB	17		In het overzicht autonome ontwikkeling waarnaar wordt verwezen in het Deelrapport Ruimtegebruik is niet opgenomen het al wel juridisch bindend besluit Sijthofflocatie-Havenkwartier.
Deelrapport externe veiligheid t.b.v. MER en OTB	19		Over de Prinses Beatrixlaan is er ook vervoer van LPG van en naar het LPG tankstation aan de Schaapweg. Hierdoor zijn de door u gehanteerde aantallen LPG transporten niet volledig.
Deelrapport externe veiligheid t.b.v. MER en OTB	20		Voor het bepalen van de transport richting DSM sluit u aan bij de gegevens uit het bestemmingsplan Sion "T Haantje van 2013. Dit zijn verouderde gegevens. U had voor de bepaling van het risico recentere gegevens kunnen opvragen bij de DCMR Milieudienst Rijnmond over de aantallen transporten van en naar de DSM en categorie gevaarlijke stoffen. Een aanpassing van het rapport met recentere gegevens is gewenst.
Deelrapport externe veiligheid t.b.v. MER en OTB	17/23-27		In figuur 3.1 op pagina 17 geeft u de wegvakken weer van het plangebied in kleur (zie legenda). Omdat u deze verdeling van wegvakken in kleur niet doortrekt bij de figuren op de pagina's 23-27 ontstaat er een rommelig en onduidelijk beeld.
Deelrapport externe veiligheid t.b.v. MER en OTB	22		In hoofdstuk worden de onderzoeksresultaten van de wegvakken 27,28,210 besproken. Ik mis in dit hoofdstuk de onderzoeksresultaten van wegvak 29.
Deelrapport externe veiligheid t.b.v. MER en OTB	28		Prinses Beatrixlaan buiten de bebouwde kam?
m. 9 Luchtkwaliteit			
Deelrapport luchtkwaliteit t.b.v. MER en OTB	12		Is dit project gemeld in het NSL? Zo ja, waarom zijn de projectkenmerken zoals opgenomen in het NSL niet in het rapport opgenomen.
Deelrapport luchtkwaliteit t.b.v. MER en OTB	13		Kan ik bij "onrechtstreeks" dezelfde betekenis aanhouden voor direct of indirect blootstelling?
Deelrapport luchtkwaliteit t.b.v. MER en OTB	15		Om de huidige situatie in beeld te brengen is de NSL monitoringstool gehanteerd. Kunt u aangeven welke monitoringsjaar gehanteerd is voor de beschrijving van de huidige situatie.
Deelrapport luchtkwaliteit t.b.v. MER en OTB	15		De effecten van het project voor de luchtkwaliteit zijn vergeleken met de referentie situatie. In het project gehanteerde referentie jaar is 2030 zowel voor de referentie situatie als voor het voorkeursalternatief. Waarom zijn naast het referentie jaar 2030, de jaren 2029 (1 jaar na openstelling van de weg) en 2039 (10 jaar na openstelling van de weg) niet in het project beschouwd? Dit lijkt mij overigens zeer gewenst bij de berekening van PM2,5.
Deelrapport luchtkwaliteit t.b.v. MER en OTB	15		De referentie situatie gaat uit van de autonome toename van het verkeer in 2030 ten opzichte van de huidige situatie. Waarom is er voor de referentie situatie geen rekening gehouden met de geplande ruimtelijke ontwikkelingen en infrastructurele maatregelen, waarvoor al een bestuurlijk besluit is genomen of waarvoor besluitvorming gevraagd is dat het aannemelijk maakt dat het plan doorgaat. Indien in het project wel rekening mee is gehouden waarom ontbreekt er in dit deelrapport een lijstje van de plannen waar rekening mee is gehouden?
Deelrapport luchtkwaliteit t.b.v. MER en OTB	21		Ik mis in hoofdstuk 3 een duidelijke omschrijving van de onderzoeksaanpak. In dit hoofdstuk wordt mijn inziens de indruk gewekt dat het project al voldoet aan de luchtkwaliteitseisen omdat het is opgenomen in het NSL. Indien het project is opgenomen in het NSL dan mis ik in dit hoofdstuk de toetsing of het rapport past of strijdig is met het NSL.
Deelrapport luchtkwaliteit t.b.v. MER en OTB	21		In het project niet is opgenomen in het NSL, vraag ik u onder hoofdstuk 3 een duidelijk onderzoeksaanpak op te nemen, zodat verkeerde interpretaties uitgesloten worden.
Deelrapport luchtkwaliteit t.b.v. MER en OTB	21		Verkeersintensiteit: Kunt u aangeven welke versie van het MRDH verkeersmodel is gehanteerd voor het onderliggend wegennet.
Deelrapport luchtkwaliteit t.b.v. MER en OTB	22		De snelheid in de avond en nacht op het trajectdeel nabij de gemeente Rijswijk is 130km. Waarom is in figuur 3-4 alleen de snelheid van de dagperiode (100km) opgenomen. Er is toch ook gerekend met de snelheid van 130km voor de referentie en voorkeursvariant?
Deelrapport luchtkwaliteit t.b.v. MER en OTB	25		In tabel 4-1 zijn er 5 kolommen. Kunt u in het kopje van het tabel bij kolom 2 en 4 aangeven welke informatie in het kolom staat. Of kunt u in het tabel de locaties opnemen in plaats van de coördinaten.
Deelrapport luchtkwaliteit t.b.v. MER en OTB	26-32		In het project wordt de hoogste concentratie NO2 berekend bij de Lange Kleiweg (Eisenburgerbos -ontwikkellocatie gebied Pasgeld) en de Prinses Beatrixlaan. Er is nog geen overschrijding van de grenswaarde maar er is ook geen gezonde lucht. In het luchtkwaliteitonderzoek beoordeeld u de projectbijdrage aan de jaargemiddelde concentratie voor NO2. Dat is op deze rekenpunten een toename met 0,5µg/m3. Het project beoordeeld deze toename als "neutraal". Voor het project is deze toename niet significant maar voor de lokale luchtkwaliteit is deze toename dat wel. Vandaar dat de gemeente bezwaar maakt tegen uw beslissing om verder niet met mitigerende maatregelen in te gaan op deze overschrijding. De lokale luchtkwaliteit in Rijswijk staat onder druk vanwege het wegverkeer over de rijksweg. De waarden op de berekende punten in het gebied Pasgeld zijn zo hoog dat maar net wordt voldaan aan de EU grenswaarde. Dat geldt ook voor de drukke Prinses Beatrixlaan waarlangs veel gevoelige objecten zijn gelegen. De slechte luchtkwaliteit stopt niet bij de 6 gevoelige objecten die in het rapport wordt genoemd. Voldoen aan de EU grenswaarde betekent nog niet dat er sprake is van gezonde lucht. Wat kunt u doen of wat doet u om te sturen op schone lucht? De landelijke overheid heeft met andere overheden een Schone Lucht Akkoord ondertekend. Rijswijk sluit zich ook daarbij aan. Waarom wordt in dit project niet gestuurd op het realiseren van schone lucht en getoetst op de WHO advieswaarden voor luchtkwaliteit?
Deelrapport luchtkwaliteit t.b.v. MER en OTB	26-32		Kunt u in het rapport aangeven waarom geen aansluiting is gezocht bij het Schone Lucht Akkoord en wat u verder doet om de luchtkwaliteit langs snelwegen te verbeteren.
Deelrapport luchtkwaliteit t.b.v. MER en OTB			Het gebied Eisenburgerbos is voor de gemeente een ontwikkellocatie. De ruimtelijke plannen voor deze locatie zijn gevraagd.
Deelrapport luchtkwaliteit t.b.v. MER en OTB	37		In de beschouwing van de toetsing van het effect van de voorkeursvariant in het NSL wordt gesteld dat een snelheidslimiet van 100km/u leidt tot de afname van de emissies door voertuigen. Ik mis in deze beschouwing echter de invloed van de toenemende verkeersintensiteiten en de slechte doorstroming tijdens de splitsuren waardoor de winst die behaald wordt met de snelheidsverlaging naar 100km/u in de dagperiode te niet wordt gedaan.
Deelrapport luchtkwaliteit t.b.v. MER en OTB	37		De toetsing of het project past in het NSL is daardoor niet overtuigend.

Deelrapport luchtkwaliteit t.b.v. MER en OTB	39		Welke bijdrage levert het project aan de CO2 reductie. Klimaatverandering is een maatschappelijk probleem. Hoewel er wettelijk voor dit project geen toetsing is vereist aan de klimaatdoelstelling kan vanuit een maatschappelijke verantwoordelijkheid in het rapport ook aandacht besteed worden aan het aspect klimaatverandering en wat de wegbeheerder bijdraagt aan CO2 reductie.
Deelrapport luchtkwaliteit t.b.v. MER en OTB			Onzekerheden over effecten bij grote infrastructurele projecten zijn niet ugesloten. Hoewel er veel kennis is op het gebied van luchtkwaliteit kunnen onzekerheden in achtergrondconcentraties en emissiefactoren en eventuele nieuwe inzichten van invloed zijn. Daarom wordt aanbevolen om in dit rapport ook aandacht te besteden aan het aspect leemten in kennis, informatie en evaluatie. Daarnaast zal het NSL bij het inwerking treden van de Omgevingswet ophouden te bestaan. De monitoringplicht van luchtkwaliteit blijft ook met de Omgevingswet bestaan. In dit rapport gaat u uit van de NSL monitoringstool maar deze wordt in de Omgevingswet vervangen door mogelijk eenzelfde systeem onder de Omgevingswet. Dit project valt waarschijnlijk in het overgangsrecht van de Omgevingswet maar het is een aanbeveling om alvast in dit rapport mede vanwege de leemten in kennis en informatie een doorkijk te geven over hoe de wegbeheerder de effecten tijdens en na de realisatie van het project evalueert en verder gaat monitoren in de Omgevingswet.
Spoorkruising Rijswijk – geluidsonderzoek ProRail geluidproductieplafonds			
	6		De betonnen spoorbrug in Rijswijk wordt vervangen door een dubbele tweesporige stalen boogbrug met een betonnen rijvloer en spoor in ballast. Uw aanname hierbij is een maximale brugtoeslag 1dB. Wij zien graag dat u doormiddel van metingen aantoont dat een brugtoeslag van 1dB realistisch is en niet zal leiden tot knelpunten.
	6		De spoorbrug wordt aanzienlijk hoger dan de huidige betonnen spoorbrug. Dit zal het uitzicht van de omwonenden aantasten. U heeft bij het bekend worden van deze maatregel niet eerder met de gemeente/omwonenden van gedachtengewisseld over deze specifieke ingrijpende wijziging. De coronacrisis is mijn inziens hier niet de oorzaak van omdat u al in 2019 op de hoogte was van deze door u in te voeren wijziging. De enige mogelijkheid voor omwonenden om kennis te nemen van deze situatie is nu via deze terinzage periode. U zal het met ons eens zijn dat deze werkwijze de draagvlak voor deze maatregel niet vergroot.
	9		Waarom wordt voor een situatie bij Rijswijk in tekst gesteld dat de ligging en de status van de referentiepunten langs de spoorlijnen in Amsterdam zijn te zien op het geluidregister spoor1. Zie ook de 1ste zin van deze pagina waar de spoorlijnen van Amsterdam als voorbeeld worden genoemd.
	9		In het kader van de naleving rapporteert de beheerder jaarlijks over de geluidproductie op de referentiepunten en weegt de doelmatigheid van maatregelen af bij een (dreigende) overschrijding. U stelt dat de GPP's als gevolg van de wijziging niet wijzigt. Uw aanname is een brugtoeslag van 1dB. U hanteert de brug in Muiderberg als voorbeeld. Zoals u weet is de geluidssituatie in Muiderberg na realisatie van de spoorbrug sterk verslechterd, zelf in gebieden op redelijk afstand van de spoorbrug. Naar aanleiding daarvan zijn aanpassingen uitgevoerd om de geluidssituatie te verbeteren. Daarom vragen wij u om in het project mee te nemen dat na realisatie van de spoorbrug Rijswijk representatieve geluidmetingen worden uitgevoerd aan de spoorbrug. Het doel is tweeledig: het valideren van de berekening en de uitkomsten van de meting delen met de omwonenden.
	11		De bewaking van de geluidproductie gaat via de GPP's en over der GPP's wordt jaarlijks verslag gedaan aan de minister. Gelet op de vele aannemens die worden gedaan in dit onderzoek is het ook voor de gemeente wenselijk geïnformeerd te worden over de resultaten. Kunt u ons daarvan jaarlijks verslag doen. De ervaring leert namelijk dat ook wanneer voldaan wordt aan de GPP's omwonenden klachten kunnen ervaren omdat de brugtoeslag niet correct is.
	9		In het rapport wordt gesteld dat gekoppelde sanering hier niet van toepassing is. Objecten in het gebied Tubasingen en Klaroenstraat zijn oude saneringsgevallen (opgenomen in het MjPG spoor). Waarom wordt deze niet afgehandelde sanering niet opgenomen als gekoppelde sanering?